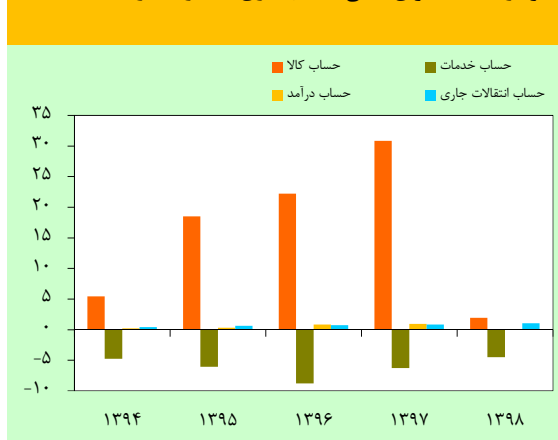

کشور در سال ۱۳۹۸ متأثر از تحریم صنایع فلزی کشور و تشدید تحریم‌های مربوط به شرکت‌های هوایی و کشتیرانی با کاهش همراه بود.

۱۲-۱- اهمیت تحولات تراز پرداخت‌های خارجی ایران

در سال ۱۳۹۸، تراز پرداخت‌های کشور تحت تاثیر لغو معافیت هشت کشور خریدار نفت ایران و تشدید تحریم‌های مالی و اقتصادی قرار گرفت و صادرات و واردات کالا در مقایسه با سال قبل از آن کاهش یافت. در این سال کاهش مازاد حساب کالا، به دلیل کاهش صادرات کالا و همچنین کاهش مازاد حساب درآمد ناشی از کاهش درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری، منجر به بروز کسری در حساب جاری گردید. در سال مورد بررسی، بدهکاری حساب مالی و سرمایه نسبت به سال قبل از آن کاهش یافت.

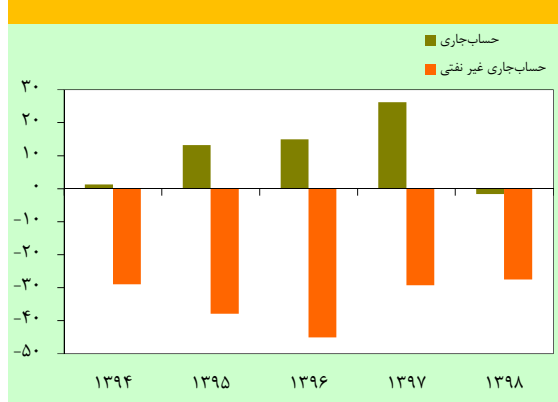
نمودار ۱۲-۱- اجزای اصلی حساب جاری (میلیارد دلار)

۱۲-۱-۱- حساب جاری

در سال ۱۳۹۸، حساب جاری تراز پرداخت‌ها حدود ۱/۷ میلیارد دلار کسری داشت. از دلایل کسری حساب جاری در این سال، کاهش قابل ملاحظه صادرات کالا در مقایسه با واردات کالا به دلیل کاهش شدید صادرات نفتی ناشی از کاهش صادرات نفت خام به دلیل لغو معافیت هشت کشور خریدار نفت ایران در اردیبهشت سال ۱۳۹۸ و نیز کاهش قابل توجه صادرات میعانات گازی به دلیل راه‌اندازی فازهای مختلف مجتمع پالایشگاهی ستاره خلیج فارس و جذب بخش قابل ملاحظه‌ای از صادرات میعانات برای تولید داخلی بود. همچنین، صادرات غیر نفتی

نمودار ۱۲-۲- مقایسه تراز حساب جاری و تراز حساب جاری غیر نفتی (میلیارد دلار)

جدول ۱۲-۱- خلاصه وضعیت حساب جاری

(میلیون دلار)

درصد تغییر		سال			
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	▲ ۱۳۹۷	۱۳۹۶	
θ	۷۵/۹	-۱۶۵۲	۲۶۲۴۱	۱۴۹۱۵	حساب جاری
-۹۳/۹	۳۸/۸	۱۸۸۵	۳۰۸۰۴	۲۲۱۹۳	حساب کالا
-۲۸/۳	-۲۸/۹	-۴۵۰۴	-۶۲۷۸	-۸۸۲۶	حساب خدمات
-۹۸/۴	۴/۴	۱۴	۸۷۵	۸۳۸	حساب درآمد
۱۳/۳	۱۸/۴	۹۵۳	۸۴۱	۷۱۰	حساب انتقالات جاری
-۵/۹	-۳۵/۰	-۲۷۵۹۱	-۲۹۳۲۲	-۴۵۱۰۳	حساب جاری غیر نفتی (۱)

۱- منظور از عبارت «غیر نفتی» در تمامی مطالب این فصل، عدم احتساب ارزش نفت خام، فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۰۹، ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر و وارد شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران و سایر اشخاص و شرکت‌ها (گمرکی و غیر گمرکی) در آمارهای صادرات و واردات کالا می‌باشد.

۱۲-۱-۱- حساب کالا (تراز بازرگانی)

کالا با کاهش ۹۳/۹ درصدی مواجه شد. در سال مورد بررسی نسبت به سال ۱۳۹۷، کاهش ۴/۰ درصدی واردات کالاهای غیرنفتی و کاهش ۴/۸ درصدی صادرات کالاهای غیر نفتی منجر به کاهش ۲/۹ درصدی کسری حساب کالای غیر نفتی گردید که در نتیجه آن کسری مذکور به ۲۴/۱ میلیارد دلار رسید.

در سال ۱۳۹۸، ارقام صادرات و واردات کالا^(۱) به ترتیب حدود ۶۰/۰ و ۵۸/۱ میلیارد دلار بود که در نتیجه آن حساب کالای تراز پرداختها از ۱/۹ میلیارد دلار مازاد برخوردار گردید. در سال ۱۳۹۸ در مقایسه با سال ۱۳۹۷، با کاهش ۳۵/۳ درصدی صادرات کالا و کاهش ۶/۱ درصدی واردات کالا، مازاد حساب

جدول ۱۲-۲- حساب کالا

(میلیون دلار)

درصد تغییر		سال			
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	▲ ۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-۹۳/۹	۳۸/۸	۱۸۸۵	۳۰۸۰۴	۲۲۱۹۳	حساب کالا (تراز بازرگانی)
-۳۵/۳	-۳/۵	۵۹۹۷۵	۹۲۶۵۱	۹۶۰۳۴	صادرات
-۶/۱	-۱۶/۲	۵۸۰۹۰	۶۱۸۴۷	۷۳۸۴۰	واردات
-۲/۹	-۳۴/۵	-۲۴۰۵۴	-۲۴۷۶۰	-۳۷۸۲۵	حساب کالای (تراز بازرگانی) غیر نفتی
-۴/۸	۷/۲	۳۳۹۲۶	۳۵۶۵۲	۳۳۲۶۶	صادرات غیر نفتی
-۴/۰	-۱۵/۰	۵۷۹۷۹	۶۰۴۱۲	۷۱۰۹۱	واردات غیر نفتی

گمرکی با ۷۹/۶ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۷ (به دنبال افزایش صادرات گازهای طبیعی مایع شده) به ۱۱/۵ میلیارد دلار رسید.

در سال ۱۳۹۸، سهم صادرات نفتی از کل صادرات کالا ۴۳/۴ درصد بود که نسبت به سال قبل از آن ۱۸/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. در همین دوره، صادرات نفتی

جدول ۱۲-۳- ارزش صادرات کالا

(میلیون دلار)

سهم (درصد)		درصد تغییر		سال			
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	▲ ۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۳۵/۳	-۳/۵	۵۹۹۷۵	۹۲۶۵۱	۹۶۰۳۴	صادرات کالا
۴۳/۴	۶۱/۵	-۵۴/۳	-۹/۲	۲۶۰۴۹	۵۶۹۹۹	۶۲۷۶۸	صادرات نفتی (۱)
۱۹/۱	۶/۹	۷۹/۶	-۵/۸	۱۱۴۷۰	۶۳۸۵	۶۷۸۱	منظور شده در آمار گمرک (۲)
۵۶/۶	۳۸/۵	-۴/۸	۷/۲	۳۳۹۲۶	۳۵۶۵۲	۳۳۲۶۶	صادرات غیر نفتی

۱- شامل ارزش نفت خام، فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۰۹، ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران و ... (گمرکی و غیر گمرکی) می‌باشد.

۲- ارزش صادرات مایعات گازی و فرآورده‌های نفتی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی پالایش و پخش، ملی پخش و سایر شرکت‌ها و اشخاص که در آمار صادرات گمرک منظور شده است

۱- رقم صادرات و واردات کالای جدول تراز پرداختها شامل مجموع ارزش مبادلات کالایی گمرکی و غیر گمرکی است.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

سال ۱۳۹۷ برابر ۵/۱ درصد بود. در همین سال نسبت به سال ۱۳۹۷، نسبت‌های صادرات کالا به تولید ناخالص داخلی و واردات کالا به تولید ناخالص داخلی با کاهش همراه بود و نسبت حساب کالا به تولید ناخالص داخلی نیز با ۵/۷ واحد درصد کاهش به ۰/۳ درصد رسید.

ارزش کل واردات فوب کالا در سال ۱۳۹۸ به حدود ۵۸/۱ میلیارد دلار رسید که در مقایسه با سال قبل از آن ۶/۱ درصد کاهش نشان می‌دهد. در سال مورد بررسی، نسبت حساب‌جاری به تولید ناخالص داخلی برابر با ۰/۳- درصد بود، در حالی که این نسبت در

جدول ۱۲-۴- ارزش واردات کالا

(میلیون دلار)

درصد تغییر		سال		
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	▲ ۱۳۹۷	۱۳۹۶
-۶/۱	-۱۶/۲	۵۸۰۹۰	۶۱۸۴۷	۷۳۸۴۰
-۹۲/۳	-۴۷/۸	۱۱۱	۱۴۳۵	۲۷۴۹
-۴/۰	-۱۵/۰	۵۷۹۷۹	۶۰۴۱۲	۷۱۰۹۱

۱- ارزش گاز طبیعی، مایعات گازی و فرآورده‌های نفتی (کدهای تعرفه گمرکی ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) وارد شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و سایرین (گمرکی و غیر گمرکی)

جدول ۱۲-۵- نسبت حساب‌جاری، کالا، صادرات و واردات کالا به تولید ناخالص داخلی (۱) (درصد)

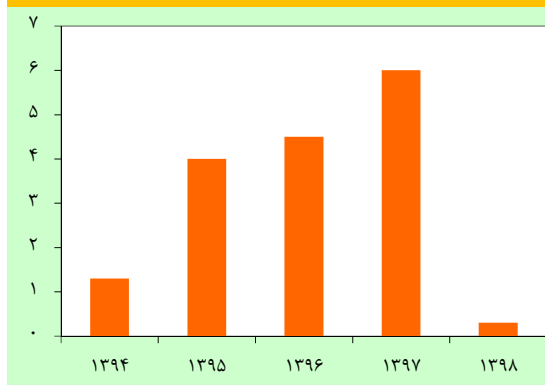
سال			
۱۳۹۸	▲ ۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-۰/۳	۵/۱	۳/۰	نسبت حساب‌جاری به تولید ناخالص داخلی
۰/۳	۶/۰	۴/۵	نسبت حساب کالا به تولید ناخالص داخلی
۹/۲	۱۸/۰	۱۹/۶	نسبت صادرات کالا به تولید ناخالص داخلی
۸/۹	۱۲/۰	۱۵/۱	نسبت واردات کالا به تولید ناخالص داخلی

۱- به قیمت بازار و برحسب قیمت‌های جاری

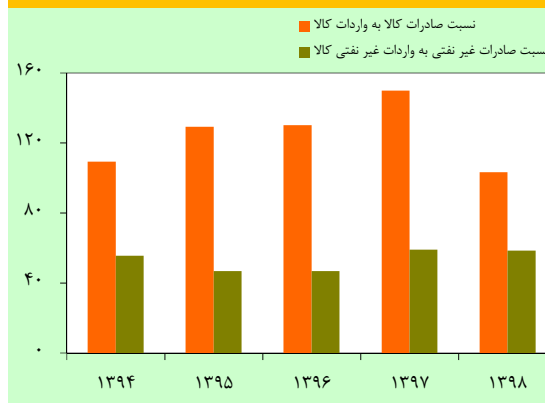
۱۲-۱-۱-۲- حساب خدمات

در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل از آن، کسری حساب خدمات با کاهش ۲۸/۳ درصدی به ۴/۵ میلیارد دلار رسید. در این سال نسبت به سال ۱۳۹۷، صادرات خدمات و واردات خدمات به ترتیب ۳/۰ و ۱۱/۷ درصد کاهش داشتند. علت اصلی کاهش واردات خدمات طی سال ۱۳۹۸، کاهش «خدمات ساختمانی (فنی و مهندسی)» به دنبال کاهش هزینه‌های انجام شده در قراردادهای بیع متقابل پروژه‌های نفتی بود. همچنین، در زمینه صادرات خدمات، علی‌رغم افزایش صادرات خدمات مسافرت ناشی از افزایش تعداد اتباع غیر ایرانی وارد شده به کشور، کاهش صادرات خدمات حمل و نقل و خدمات ساختمانی در مجموع منجر به کاهش صادرات خدمات شد.

نمودار ۱۲-۳- نسبت تراز بازرگانی خارجی به تولید ناخالص داخلی (۱۰۰=۱۳۹۵) (درصد)

نمودار ۱۲-۴- تناسب صادرات و واردات (درصد)

جدول ۱۲-۶- حساب خدمات

(میلیون دلار)

سهام(درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۶	▲۱۳۹۷	۱۳۹۸		
-	-	-۲۸/۳	-۲۸/۹	-۴۵۰۴	-۶۲۷۸	-۸۸۲۶	حساب خدمات
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۳/۰	۲۳/۵	۱۱۵۰۹	۱۱۸۶۰	۹۶۰۶	صادرات
۳۲/۷	۳۲/۵	-۲/۵	۹/۵	۳۷۶۲	۳۸۶۰	۳۵۲۴	حمل و نقل
۵۵/۱	۵۰/۱	۶/۸	۴۱/۷	۶۳۴۵	۵۹۴۲	۴۱۹۳	مسافرت
۱/۴	۶/۱	-۷۸/۶	۳۱/۴	۱۵۶	۷۲۸	۵۵۴	خدمات ساختمانی
۱۰/۸	۱۱/۲	-۶/۳	-۰/۴	۱۲۴۶	۱۳۳۰	۱۳۳۵	سایر خدمات
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۱۱/۷	-۱/۶	۱۶۰۱۳	۱۸۱۳۸	۱۸۴۳۲	واردات
۲۵/۷	۱۷/۷	۲۸/۲	-۴/۴	۴۱۱۳	۳۲۰۸	۳۳۵۷	حمل و نقل
۵۶/۳	۵۳/۳	-۶/۸	-۱۵/۹	۹۰۱۲	۹۶۷۴	۱۱۵۰۷	مسافرت
۰/۲	۱۲/۹	-۹۸/۴	⊠	۳۶	۲۳۳۵	۱۳۰	خدمات ساختمانی
۱۷/۸	۱۶/۱	-۲/۴	-۱۵/۰	۲۸۵۲	۲۹۲۱	۳۴۳۸	سایر خدمات

نهادهای اقتصادی غیر مقیم، با ۲/۲ درصد کاهش در مقایسه با سال ۱۳۹۷ به ۳۵۸ میلیون دلار رسید. همچنین، حقوق و مزایای پرداختی به کارگران خارجی فصلی و مرزی با ۵/۵ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۲۰۴ میلیون دلار رسید. سود حاصل از انواع سرمایه‌گذاری‌ها در خارج از کشور با ۳/۳ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۱۷۶۵ میلیون دلار و هزینه پرداختی به سرمایه‌گذاران خارجی با افزایش ۵/۵ درصدی در مقایسه با سال قبل از آن به رقم ۱۹۰۴ میلیون دلار رسید.

جدول ۱۲-۱-۱-۳- حساب درآمد

خالص مبادلات انجام شده در حساب درآمد، شامل دریافت‌ها و پرداخت‌ها بابت «جبران خدمات کارگران» و «درآمد سرمایه‌گذاری» در سال ۱۳۹۸، ورود ۱۴ میلیون دلار درآمد، ناشی از ارائه خدمات عوامل تولید مقیم به اشخاص غیر مقیم، به کشور را نشان می‌دهد. کاهش ۹۸/۴ درصدی مازاد حساب درآمد ناشی از کاهش درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری بوده است. در این دوره دریافت‌ها بابت «جبران خدمات کارگران» از افراد و

جدول ۱۲-۷- حساب درآمد

(میلیون دلار)

درصد تغییر	سال			
	۱۳۹۷	▲۱۳۹۸		۱۳۹۶
-۹۸/۴	۴/۴	۱۴	۸۳۸	حساب درآمد
-۲۶/۷	-۱/۷	۲۱۲۲	۲۸۹۷	دریافت
-۲/۲	-۲۰/۶	۳۵۸	۳۶۶	جبران خدمات کارگران
-۳۰/۳	۱/۷	۱۷۶۵	۲۵۳۱	درآمد سرمایه‌گذاری
۴/۳	-۴/۲	۲۱۰۹	۲۰۲۲	پرداخت
-۵/۵	-۴۸/۱	۲۰۴	۲۱۶	جبران خدمات کارگران
۵/۵	۶/۶	۱۹۰۴	۱۸۰۶	هزینه سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

سرمایه به کشور بالغ بر ۱۰۰۰ میلیون دلار بود که نسبت به رقم سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده در سال ۱۳۹۷، حدود ۶۳/۱ درصد کاهش نشان می‌دهد. از این میزان، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تحت قانون «تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی» معادل ۶۵۰ میلیون دلار بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ کاهش ۷۱/۷ درصدی نشان می‌دهد. سرمایه‌گذاری در قالب بیع متقابل حوزه نفت و گاز و سایر سرمایه‌گذاریها (سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق آزاد و سرمایه‌گذاری خارجی در سبد سهام) به ترتیب به میزان ۴۵ و ۳۰۶ میلیون دلار تحقق یافت.

در سال ۱۳۹۸، خالص^(۱) جریان ورود سرمایه به کشور در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی شامل سرمایه‌گذاری‌های انجام شده تحت قانون سرمایه‌گذاری خارجی، سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در پروژه‌های نفتی و گازی در قالب قرارداد بیع متقابل، ساخت، فعالیت و واگذاری^(۲) و مشارکت مدنی، معادل ۴۹۱/۰ میلیون دلار بستانکار گردید که نسبت به سال قبل از آن ۷۵/۷ درصد کاهش یافته است.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی انجام شده در کشور

در سال ۱۳۹۸، مطابق آمار دریافتی از سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، جریان ورودی

جدول ۱۲-۱۰- وضعیت سرمایه‌های خارجی وارده در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (میلیون دلار)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶
سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده	۱۲/۰	۱۰۰۰	۲۴۱۹
تحت قانون سرمایه‌گذاری خارجی	۶۴/۵	۶۵۰	۱۳۹۳
بیع متقابل در حوزه نفت و گاز	-۷۸/۳	۴۵	۵۰۳
سایر ^(۱)	-۴۱/۱	۳۰۶	۵۲۳
	-۶۳/۱	۲۷۰۹	
	-۷۱/۷	۱۰۹	
	-۵۸/۷	۳۰۸	
	-۰/۶		

ماخذ: سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران
 ۱- در سال ۱۳۹۷، از سوی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های فنی و اقتصادی ایران برای سرمایه‌گذاری در بورس آماری اعلام نشده است و بر اساس گزارش این سازمان از مجموع سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده تحت قانون سرمایه‌گذاری خارجی طی سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ترتیب معادل ۱۴۱۶ و ۵۹ میلیون دلار رأساً توسط وزارتخانه‌ها، شرکت‌ها، سازمان‌های دولتی، شهرداری‌ها و مراکز خدمات سرمایه‌گذاری خارجی استان‌ها جذب شده است.

سرمایه‌گذاری در سبد مالی

عمدتاً ناشی از بروز وقفه در وصول درآمدهای صادراتی، تحت تاثیر تشدید تحریم‌های بانکی می‌باشد. همچنین، کاهش قابل ملاحظه حساب سپرده و نقود خارجی، تحت تاثیر پرداختی‌های بانک‌ها از محل حساب‌های خود نزد بانک‌های خارجی و نیز افزایش بدهی‌ها از عوامل اصلی بستانکاری حساب سایر سرمایه‌گذاری‌ها در سال ۱۳۹۸ بود.

خالص حساب سرمایه‌گذاری در سبد مالی در سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۶۴/۵ میلیون دلار بستانکاری به صورت خرید اوراق بدهی و سهام شرکت‌های داخلی توسط افراد غیر مقیم بود. این در حالی است که رقم خالص حساب مزبور در سال ۱۳۹۷ نشان‌دهنده خرید اوراق بدهی و سهام شرکت‌های خارجی توسط اشخاص مقیم به میزان ۵۰۳ میلیون دلار می‌باشد.

بدهی‌های خارجی

سایر سرمایه‌گذاری‌ها

مجموع تعهدات ارزی کشور (تعهدات بالفعل و بالقوه) در پایان اسفند ماه ۱۳۹۸ به حدود ۲۲/۶ میلیارد دلار رسید. از این میزان، حدود ۱۳/۴ میلیارد دلار معادل ۵۹/۲ درصد به تعهدات بالقوه اختصاص داشت. رقم کل تعهدات بالفعل خارجی (بدهی‌های خارجی) در پایان اسفند ماه ۱۳۹۸ معادل ۹/۲

حساب سایر سرمایه‌گذاری‌ها در سال ۱۳۹۸ حدود ۵/۱ میلیارد دلار بستانکار شد. بدهکاری حساب اعتبارات تجاری

۱- مجموع ورود و خروج سرمایه در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

۲- Build-Operate-Transfer(BOT)

